

ab la lluna als peus, Jesús al braç dret y un ceptre en la mà esquerra, ab doble cercle, un de fulles y altre de lletres, que diu en llengua flamenca: GOTGEB : VNS : DEN : FRID : AMEN : repetit quatre vegades. Mideix diam. 0'36. En l'altre S. Jordi qui empunya l'espasa ab la mà dreta y les regnes del cavall ab l'esquerra, té a sos peus el drach y enfront agenollada a la filla del rey. Està orlada d'inscripció inintel·ligible per lo gastada. Mideix 0'38. La tercera té un floró orlat d'una inscripció flamenca repetida quatre vegades».

Adquisicions del Museu de Girona en els anys 1909 y 10

El Director d'aquest Museu, Sr. D. Manuel Cazorro, ens ha comunicat la següent nota, sobre aquestes adquisicions:

«No han estat els dos últims anys de 1909 y 10 els més fructuosos pera l'adquisició d'objectes notables destinats a les coleccions del museu de Girona. Algunes obres urgents, com la reparació del sostre de la galeria o del segon pis, la construcció de prestatgeries noves y l'adquisició d'algunes obres indispensables pera l'estudi de les coleccions, han menjat una gran part del modestíssim presupost del Museu gironí.

Ab tot, han estat adquirits alguns objectes, dels quals ne darem nota breu:

Com perteneixents a l'època prehistòrica, mereixen esser mencionats importants fragments de ceràmica tosca, trobats dins una gran caverna nombrada Roca-fera, en termes de Llorà, vora la vall propera del Lleunana, que constitueix una nova estació prehistòrica. Els esmentats objectes foren recollits durant una excursió verificada pel geòlech Mn. Marià Faura, acompanyat del Sr. D. Rafel Masó, arquitecte de Girona, y d'altres amichs.

Aquets fragments consisteixen en un gran troç de gerra d'uns vint centímetres d'alt ab part del caire y de l'ança, treballada força toscament, ab grans grossos de quarç barrejats a la pasta, y sense pulir. El caire presenta tot al voltant algunes incisions que formen un ornament molt rudimentari. Aquesta gerra debia tenir uns 0'30 m. d'alt y el fons convex; no va ser feta al torn, ni cuita en forn regular, sino en foguera o en pilot, com se fa 'l carbó. Altre troç de fons d'una altre gerra es de remarcable gruxaria, de fanch més compacte però tornejat y més regular, y altres, finalment, son de pasta roja, fina, però molt espessa, passats pel torn y pulits després ab l'espàtula. Cap d'ells, tret l'esmentat caire del primer, presenta ornament de cap mena.

El conjunt d'aquesta ceràmica sembla pertènixer a èpoques diverses, desde 'l fi de la època neolítica fins les primeres edats del ferro; temps llarguíssim en el qual no es fàcil precisar mentres una exploració més detinguda d'aquesta caverna de gran extensió, no dongui més quantitat d'exemplars y objectes que fessin possible la determinació de llur època.

D'un antiquari de Barcelona, D. F. Gin, va ser adquirit també un lot d'objectes perteneixents a la segona edat del bronzo y primera del ferro, el qual, segons digué l'antiquari esmentat, provenia de Burgos, Palencia y Jerez de los Caballeros, però es arriscat, tenint en compte l'aspecte d'alguns d'aquets objectes, donar fè cega an aqueixa afirmació.

Entre 'ls esmentats objectes hi ha figures o idolets de bronzo dels que ordinariament son classificats com ibèrics y 's troben també en altres terres mediterrànies. El més notable es un cavall de bronzo, aturat, d'uns 13 centímetres de longitud y ben patinat; altre molt curiós també es el d'una figura masculina, de cos aplanat com una làmina però ab els braços posats endavant y doblegats com pera abraçar; les cames y la testa, de extranya expressió, tenen tot el relleu; mida 0'12 m. d'alt; el tercer, més petit, només té 0'9 m. d'altura, y es també una figura masculina ab el sexe ben marcat, en actitud simètrica, com un soldat quadrat y cobert d'un elm ab capmall (Fig. 30).

Ab el mateix lot varen adquirir-se *torques* de bronze y armilles y braçalets ab grans ornaments en espiral, o buits y termenats com en una bola, els quals malgrat lo dit per l'esmentat antiquari més aviat semblen provenir de les necròpolis de la tercera edat del bronze, del N. d'Italia o de les Galies, y llur aspecte no es pas gaire semblant al dels objectes de la mateixa època trobats en terres castellanes.

D'època romana han estat adquirits també alguns objectes curiosos de bronzo, vidre y ceràmica, de procedencia desconeguda, comprats a diferents antiquaris, o en el lloch més cert y interessant pera nostre Museu, es a dir els vehins de la Escala, qui venen els objectes trobats en les tombes d'Empuries.

Entre 'ls primers cal esmentar un collar de coral, format per fragments d'aquesta substància,

Fig. 30 (Fot. Cazorro)

Objectes ibèrics de bronze. Museu de Girona

cada de coll y d'ances, que mida 8 y mig centímetres de ventre y presenta en relleu uns solchs o gallons que ocupen la part superior, limitats per una garlanda de fullatge, sota la qual en la part inferior, a cada banda, apareix una àliga batent les ales. Aquest vas fou compost a motllo en dos troços, segons pot veure's clarament; es de fanch no gaire fi, de color obscur, y presenta una tècnica especial, tenint en compte que els vasos de terra sigil·lata eren enmotllats d'una sola peça y ab el fanch roig tan conegut pel seu verniç característich de l'època romana (Fig. 31). La forma d'àliga, semblanta a la de certes monedes d'August, podria datarla d'aquesta època.

Cal també esmentar un fragment d'una làpida grega, perteneixent sens dubte, a judicar pel tipu de les lletres y per la mena de pedra, a la mateixa conservada fragmentariament en nostre Museu, y que fou interpretada pel Dr. Frickenhaus, en el seu catàlech dels vasos grechs trobats a Empuries, publicat en l'anterior ANUARI.

Dit fragment fou trobat també en la necròpolis grega situada a Empuries, en el lloch anomenat Les Coves, vora el Portixol, pels obrers de les dunes y l'enginyer director de llur repoblació D. Joseph M.ª Reig, — l'amabilitat del qual sols es comparable a la seva il·lustració, — qui va tenir la bona acció d'entregarla al Museu de Girona, comprenent l'interés que per ell tenia el completar en lo possible la fragmentaria inscripció.

De les èpoques més modernes del art romànich y gòtich, s'han adquirit també bon nombre d'objectes, que no son, per dissort, gayre interessants.

El Sr. Fèlix Quintana va regalar un arch sencer del claustre gòtich de l'antich convent de Sant Francesch, avuy destruit, d'aquesta ciutat. De Beuda, va adquirir-se un curiós capitell del XIII^{en} segle, tallat en la pedra de guix alabastrí peculiar d'aquella regió. Una verge romànica, de fusta, mitjanament conservada, provinent de la Cerdanya; altre gòtica, també de talla, y de més bona execució. Una patena de plata gravada, del XIV^{en} segle; una arqueta gòtica, de petites dimensions, xapada ab una fulla de plata sumament prima, pera guardar, probablement, reliquies, y altre imatge d'alabastre, representant la Mare de Deu ab el seu Fill; obra, aparentment, italiana y del XVIe segle, junt ab algunes peces de vidre y ceràmica d'escàs interés. Una mitja armadura del XVI^{en} y tres figures en ferro, ornament d'alguna reixa, constitueixen lo més notable de lo adquirit perteneixent a n'aquesta època.

Cal citar també una caldereta o *aceytre* aràbich d'uns 14 cm. adquirit també del Sr. Guíu.

novament assegurats ab un fil, y rematats per una mena de tanca o civella en forma de testa lleonina, d'una banda, y de l'altre figurant una testa de pantera, abdúes d'or; al mig, a manera de penjoll, hi ha una diminuta concavitat, en forma d'*aryballos*, també d'or. Aquesta peça tan interessant per sí, ho es més encara pera el nostre Museu, perquè demostra el destí d'algunes peces d'or semblants, en figura de testa de cabra o d'altres animals, formades per una làmina prima y ab un ganxo en el morret, que foren sens dubte l'acabament d'objectes semblants.

Les fibules, punxons, ampulles y fragments de ceràmica adquirits com provinents d'Empuries, no han presentat cap variació interessant. Tant sols cal consignar, per la seva novetat com per la seva elegancia, una amforeta, man-

Fig. 31 (Fot. Cazorro)

Anfora romana del Museu de Girona

Entre les pintures adquirides cal fer esment de dues taules formant un díptich, que representen a Sant Joan la una y a Sant Sebastià l'altre; semblen ser d'autor català del XVIIe segle, però en la figura del Baptista se reflexa una certa influència flamenca de major antigüetat».

Exposició de retrats y dibuixos antics y moderns a Barcelona

Durant la primavera de 1910, fou inaugurada al Palau de Belles Arts l'Exposició de retrats y dibuixos antics y moderns, en la qual se reuniren nombroses obres provinents de museus y coleccions públiques y privades de Catalunya y de fora. Procurarem reflexar d'aqueixa exposició lo que interessa a la ciència arqueològica, objecte del nostre estudi.

Les obres foren disposades per sales, de ordenada graduació d'èpoques, sobressortint les sales de Goya, y la de les pintures del Renaixement.

Entre les dues més notables que figuraven a l'Exposició, poden citarse l'auto-retrat de Velázquez, enviat per l'Academia de Sant Carles, de Valencia, el retrat de Felip II, per Murillo, el del poeta Gaspar Aguilar, per Joan Ribalta, el del P. Legasca, per Claudi Coello, el del escultor Fernández, per Valentí Díaz, el de Carles II, el del anomenat *Caballero de la Cruz* y el d'Agna d'Austria, per Caveño de Miranda, l'auto-retrat de Frà Juncosa, y l'auto-retrat de Mengs.

En la sala destinada a Goya hi eren exposats entre altres l'auto-retrat de l'artista, enviat per l'Escola d'Art de Saragoza, el retrat de la reina Maria Lluïsa, de la colecció de D. Emili Cabot, el del rey d'Espanya Ferràn VII y els dels admiralls Mazarredo, Cabarrús, y de l'anomenada *Dama del vel blanc*.

Continuant la llista d'obres antigues més notables de l'exposició, se poden citar l'auto-retrat de Bagen, els retrats del rey Ferràn VII y de D. Tomàs de Vou, per Vicens López; el de la familia del pintor Lacoma, per ell mateix, el del escultor Campeny, per Rodés, el més antic pastellista de la nostra escola de Barcelona, el de D.ª Assumpció Crespo, per Lorenzale Lawrence, els de C. L. Ribera, Gutiérrez, y ja més cap a nosaltres, els del pintor terrassench Torras, els den Martí, Alsina, Gómez, Mercader, Caba, Fortuny, continuats pels moderns retratistes dels nostres dies.

Era altament interessant la secció de miniatures, provehida per numerosos coleccionistes, de exemplars selectes, com foren notables especialment la secció del retrat francès modern, la dels dibuixos dels sigles XVIe, XVIIe y XVIIIe, enviats per l'Academia de Sant Carles, de Valencia, la de la colecció Casellas, y algunes altres de veritable importància.

La conseqüència històrica immediata d'aquesta Exposició es que l'art del retrat a la italiana arriba a nosaltres en els temps de la decadència nacional a mitjans del segle XVIe, quan se preparava a Espanya el període dels esplendors pictòrics.

Debilitada la nostra força artística, a Catalunya no sembla haverhi en aquell moment ni prou força pera continuar el camí gloriós de les arts, ni prou ductilitat espiritual pera assimilar-se les corrents decisives del renaixement italià, devenint d'aquestes debilitats un moment de desorientació, que s va accentuant ab els trasbalsos polítics, a mida que Valencia va guanyant el predomini artístich y social, que la porten a ferse imitadora en absolut de la pintura d'Italia.

Durant aquesta tongada d'esplendor pictòrich valencià, Catalunya apenes si diu un mot de significació, ni cap pintor barceloní se desencamina de les rutes obertes per la rutina, produintse aleshores, en virtut d'una llei de lògica, que té quelcom de geogràfica, el fet de que l'art de pintar, que en el segle XVe fou gloria y honor de Barcelona, passi a Tarragona, hont en la reduïda escala del nostre mon, esdevenia la resurrecció clacissista de l'Italia.

Dos fets d'alta significació en aquell període comproven aquesta aneixió de Tarragona al moviment italià, y son el viatge que fan a Roma primer l'un y després l'altre Frà Lluís Pasqual Gaudí y Frà Juncosa, representats a l'Exposició, els quals al retornar de la capital artística de aquell temps, menyspreuen les obres fetes abans.

Per aquest cantó Catalunya un xich tart emprén el camí de les arts valencianes, fins al moment en que l'aparició del pintor Viladomat, al segle XVIIIe, retorna a Barcelona el predomini artístich del país.

En els retrats que s'atribueixen a Viladomat, qui may se mogué de Catalunya, en Casellas hi entreveu les influències rebudes per l'exemple dels famosos pintors francesos del temps, Mi-